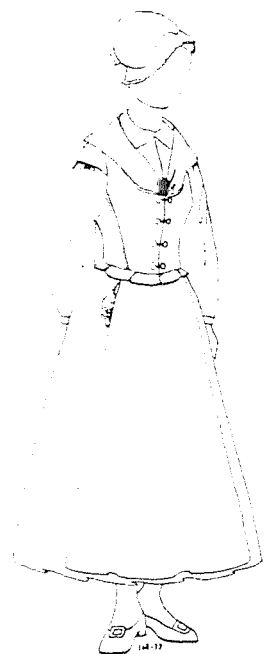

NÅGRA FAKTA KRING DRÄKTERNA FRÅN S VEDBO

Av Ann-Marie Törnvall

Den 5 september 1930 infördes i Smålands-Tidningen ett upprop från Mariannelund-Hässleby hembygdsförening. Föreningen ville företaga en undersökning av gamla allmogedrakter inom S Vedbo härad, i akt och mening att kunna rekonstruera härads- eller möjligen sockendrakter inom området. Man bad om kontakt med personer som kunde berätta om dräktskicket och/eller hade dräktplagg kvar att visa upp. Man hade också kontakt med Jönköpings läns hembygdsförbund.

Resultatet blev väl inte vad man hade väntat sig.

Fru Julia Frédriksson, rektorsfru och vävlärlarinna vid Värnamo folkhögskola, hade, enligt uppgift av framlidne folkskollärare Fred Svalander, på 1920-talet gjort en del undersökningar om dräktskicket kring Eksjö. Hon kunde emellertid ej rekonstruera någon dräkt utan stannade för att den dräkt som användes i Norra

Vedbo också kunde användas i Södra Vedbo.

Vävlärlarinnan vid Mariannelunds praktiska skola, fröken Linnéa Johansson, hade i slutet av 1920-talet cyklat omkring i häradet för att samla material till en hemslöjdsutställning i Jönköping 1929. Hon fann då att bl a Bellö fornminnesgård ägde många textila föremål. Så småningom gjorde man i Mariannelund-Hässleby hembygdsförening upp ett förslag till häradsdräkt. Skisser gjordes av konstnären Ragnar Lindahl i Mariannelund och tillsammans med beskrivningen sändes detta till Nordiska museet för utlåtande. (Obs! Museet godkänner inga folkdrakter, man lämnar endast omdöme och råd om ett förslag

till dräkt). Svar kom från Nordiska museet i februari 1934. Så småningom skapades också några drakter. Men världskriget 1939-1945 med åstramningar och ransoneringar var ju ingen tid för hembygdsdrakter. Det verkar som om S Vedbodräkten mer eller mindre föll i glömska.

En utställning i Mariannelund 1954 gav emellertid nya impulser till återupplivande av hembygdsdrakter. Nu tillsattes en kommitté med bl a fru Gunvor Lindström, föreståndarinnan för Hemslöjden i Jönköping, fröken Hedvig Ericsson på Bjersby och fru Helga Sjöstrand. De presenterade i mitten på 1950-talet den nu kända S Vedbo-dräkten med grönt livstykke, mörkrandig kjol, vitt förkläde, vit schal och röd bindmössa.

Sedan jag såg den dräkten första gången har jag försökt få veta så mycket som möjligt om dess ursprung. Genom en bekant, som arbetade på Hemslöjden i Jönköping, fick jag till svar att där fanns inga anteckningar om varifrån dräktdelarna var hämtade. Jag intervjuade fröken Ericsson, men hon kunde inte lämna några uppgifter. Museet i Jönköping hade inga anteckningar. Det var som att stöta på en mur.

I början av 1970-talet aktualiserades dräktforskningen igen, beroende på att flera personer sade sig intresserade av att bilda en studiecirkel i ämnet. Vuxenskolan åtog sig det administrativa och Stig Lindhede på Hemslöjden i Eksjö lovade ställa upp

Förslag till folkdräkt för Södra Vedbo härad. Akvarell utförd av Ragnar Lindahl på 1930-talet. Originalen förvaras hos Mariannelund-Hässlebys hembygdsförening. Reprofoto Bertil Silwærn.

med bidrag för forskning. Denna studiecirkel tog sedan kontakt med Nordiska museet i Stockholm, Kulturen i Lund, Göteborgs, Jönköpings och Linköpings museer samt alla bygdemuseer i häradet. Ingenstans hittades en hel dräkt.

Småskollärarinnan Ruth Hansson, Eksjö, meddelade mig att hon 1935 fick en dräkt som kallades Bellö-dräkten. Hon hade den kvar och jag fick låna den. Genom henne fick jag också kontakt med Linnéa Johansson i Mariannelund, och nu kunde härvan börja nystas upp. Den dräkt som fru Hansson hade var nämligen samma dräkt som Mariannelund-Hässleby hembygdsförening lanserat. Fröken Johansson kunde berätta att hon fått uppgifter om dräkten av sin mormor. Genom den benägen medverkan av henne och Ejnar Johansson i Fågelvik, Vallnäs, fick jag tillgång till hembygdsföreningens förslag, förebilder och korrespondens med Nordiska museet. På museet i Bellö fanns originalet till väskan och dessutom Ragnar Lindahls skisser. Fru Britta Andersson i Hässleberg, Bellö, ägde den silvermalja som kopierats till livstycket. Däremot har vi ännu ej funnit originalet till mössan. Enligt uppgift borde den ha varit i Bellö, men det är tänkbart att den var privatägd. Vem i Bellö har den?

När man arbetade med dräkten på 1950-talet behöll man tydligen livstycket (västen) från 1930, men den gröna färgen ändrades från gräsgrönt till blågrönt, de roströda kantningarna och infodringarna har blivit cyklamenröda. Den gröna kjolen slopades. I stället vävdes en randig kjol upp, efter ett ylleförkläde från Mariannelund. Ser man kjolen och förklädet bredvid varandra verkar kjolen svart och förklädet blått. Randigt förkläde passade ej till randig kjol och därför vävdes ett nytt upp, helt i vitt. Någon förebild till detta vet jag inte om. Den tryckta schalen övergavs också. Istället valde man att brodera en vit schal i kedjestyng efter förebild av en brudschal från Hornsved i Mariannelund. Men man tog endast en del av motivet. Den svarta väskan gjordes ofodrad, stjärnapplikationen i två färger är numera en färg, och till skillnad från originalet, som har en kant av sämskskinn, är väskan nu rödkantad.

De resultat studiecirkeln kommit till presenterades vid Vuxenskolan's terminsavslutning 1973. Då visades också de bägge S Vedbo-dräkterna, den helgröna och den med randig kjol. Många

blev intresserade. Den 9 maj 1974 kallade Vuxenskolan dräktintresserade till ett informationsmöte på Krusagården i Eksjö, där de i ett kåseri med färgbilder fick veta lite om konsten att sy byggedräkter. Denna sammankomst resulterade dels i vävkurser och dels i sömnadskurser. Många ville väva och sy den helgröna dräkten med randigt förkläde, andra den randiga kjolen med grönt livstycke. Sömnadssättet är i stort bibehållet. Endast när det gäller väskan har vi försökt få den så lik originalet som möjligt, så där har ändringar vidtagits. Tack vare fru Olga Swahn, Gumarp, har vi fått fram en variant till den vita axelschalen. Många frågor är ännu kvar och kanske får vi aldrig svar på dem, men trots det försöker vi ändå arbeta vidare.

Sedan detta skrevs har vi också funnit originalet till bindmössan och lyckats göra en exakt kopia av den. Till mössa och väska finns material i Garnshopen, S Storgatan 13, Eksjö. Tyg till grön dräkt och förkläde finns i Hemslöjden i Eksjö, medan tyg till randig kjol + livstycke + vit schal och vitt förkläde finns hos Hemslöjden i Jönköping. För närmare upplysningar: Margit Liderfelt 0381/101 65.

Bindmössa och kjolväska till Södra Vedbodräkten.